

Rottesfangst paa engelsk Maade.

I.

Om Rotternes Udryddelse.

(Efter det Kongl. Landhuusholdningselskabs Marsberetning for 1858.)

I Foraaret 1858 indkom fra Randers Amt et af Egnens Landbosforening anbefalet Andragende om, at der maatte blive taget kraftige Forholdsregler imod den Landeplage, som Rotterne ved deres stærke Formerelse true med at paaføre Egnen. Som et af de virksomste Hjælpe midler i denne Retning fremhævede Andragendet navnlig en i England i dette Tiemed benyttet Jlderart (*Mustela furo*, Frett, Ferret) samt foreslog, at Selskabet paa dets Bekostning vilde foranstalte en dertil kvalificeret Mand sendt til England, for at gjøre sig bekendt med de engelske Rottejægeres Fremgangsmaade, og med Til læget, Afretningen og Behandlingen af den ovennævnte Jlderart samt at det derhos vilde forsyne ham med Midler til at kjøbe et Hold Fretter og Gravlingehunde, hvilke sidste ogsaa benyttes i samme Tiemed, for at han dermed efter sin Tilbagekomst kunde begynde sin Praxis her i Landet. — Foreløbigt tilskrev Selskabet i den Anledning det Kongelige danske Gesandtskab i London, som meddeelte, at den omtalte Maade at udrydde Rotter paa var den almindeligste og den med mest Held anvendte i England, samt lovede at yde Selskabets eventuelle Udsending al mulig Bistand. — Dernæst indhentedes Selskabet sine Agerdyrknings-Commissiøners Betænkning om, hvorvidt Sagen maatte skønnes at være af den Bigtighed, at

der kunde være tilstrækkelig Anledning for Selskabet til at gaae ind paa Forslaget. I de ved denne Leilighed afgivne Bøte udhævedes paa den ene Side: at de her i Landet kjendte og benyttede Midler mod Rotterne vel i det Hele taget, men dog navnlig paa enkelte gamle Gaarde, hvor Rotten ret har vundet Fodfæste, ere utilstrækkelige, og at der er forbunden megen Fare med Brugen af Rottkrudt, som ogsaa ofte anvendes forgjæves; men paa den anden Side fremsførtes: at man dog nok vilde kunne sætte en Grændse for og indskrænke Rotternes overhaandtagende Udbredelse, naar man, efter at Sæden var udtørstet, rensede Læden og de øvrige Huse for gammel Halm, nedhældte Vand i Rottehullerne, og derefter tilstoppede dem med en Blanding af Glasstaar og Kalk, samt desuden holdt et tilstrækkeligt Antal Katte, der ere at foretrække for de engelske Rott Hunde, der kun jage omkring, gjøse og søge at grave Rotterne ud, medens hine rolig sidde paa Luur, indtil Rotten kommer frem, hvorthos man tillige burde frede om Ugler og Musenhøge, Rottens naturlige Fjender, — og benytte sig af Rottesage, der bedst opstilles lige for Rottetullet med en Mursteen paa hver Side og en ovenover, — og endelig fjerne gamle Steenmure saa meget som muligt fra Bygningerne; naar man vilde benytte disse Midler, derhos bestandig og kraftig, ikke blot for en enkelt Gang, efterstræbe Rotterne, da vilde man vist som oftest kunne blive Herre over dem. Desuden anførtes der om Fretten, at den var et fuldstændigt, dovent og graadigt Dyr. — En fuldstændig Understøttelse til en Mand for Rejsen til og Opholdet i England kunde Algerdyknings-Commissionerne derfor ikke tilraade Selskabet, hvorimod de dog ikke vilde fraraade det, leilighedsviis at yde en partiel Understøttelse, naar iøvrigt de nødvendige Betingelser for et heldigt Resultat af dets Hjælp vare tilstede. Der henvistes desuden til Muligheden af, at man ved Subscription kunde fikke en engelsk Rottjæger en passende Entreprise paa antagelige Betingelser her i Landet paa eet eller flere Aar, og at Selskabet da kunde understøtte Foretagendet ved at bære

Omkøstningerne ved Hen- og Tilbagereisen. Ligesaa antoges det ogsaa, at Selskabet muligviis ved nogen Understøttelse kunde formaae en af de danske Bondesønner, som opholde sig i England i landøkonomist Henseende, til at gjøre sig bekendt med den omhandlede Sag. Ifølge heraf har Selskabet for det første indskrænket sig til at foretage de fornødne indledende Skridt i sidstnævnte Retning.

Professør Dr. med. Bendz har iøvrigt givet følgende Meddelelse: *Mustela furo* L., das Frettchen, forekommer intetsteds som vild i Europa, med mindre man vil antage, at den kun er en Afart af den almindelige Ilder, *Mustela putorius*, med hvilken den kan frembringe et avlingsdygtigt Afkom, og som den i Bygning kun afviger meget uvæsentlig fra. Det Dyr, der gaaer under Navn af *Mustela furo*, holdes som tæmmet i Mellemuropa til Kaninjagt, men findes kun som Rafferlak, med lyserøde Dine og et lysegult Skind, og er som Rafferlakker i Almindelighed af svagere Constitution og kuldfjært. Om dette skulde være til Hinder for at Dyret ikke skulde være stikket for vort Klima, kjender jeg ingen Erfaringer om. Forøvrigt vil jeg ikke undlade at gjøre opmærksom paa, at Unger af den almindelige Ilder, *Mustela putorius*, der som bekendt lever vildt hos os, kan afrettes og benyttes til Jagt efter Kaniner, og mulig ogsaa til Rottejagt.

Den Rotteart, hvis Ødelæggelse ovennævnte Andragende gaaer ud paa, er den store brune Rotte, *Bandrotten*, *Mus decumanus*, der i det forrige Aarhundrede er indført i Europa. Den har ødelagt den mindre, sorte Rotte, hvor den er trængt frem, da den er langt kraftigere og endog et glubst Dyr, da den sætter sig til Rodværg baade imod andre Dyr, der vil angribe det, og selv imod Mennesket, og kan endog fremkalde farlige Tilfælde ved sit Bid. Af den Grund ere Rattene ikke meget tilbøielige til at angribe den, med mindre det er stærke Hantatte, som maaskee endog særligt skulle afrettes dertil. Det er utvivlsomt at flere Hunderacer, saasom Grävlingehunden, de engelske Rottehunde, Hønsenhunde, kunne gjøre megen Nytte

i denne Henseende, naar de afrettes dertil, uden at jeg dermed vil paaftaae, at det vilde være det hensigtsmæssigste Middel under alle Forhold.

Med Hensyn til Fangsten ved Rottesælder maa jeg hen-
vise til en Afhandling af E. Viborg: „Om Rotter og Muus,
med Anviisning til deres Fordrivning og Ødelæggelse“. Kjø-
benhavn 1821. 8., og til H. B. Melchior: „Den danske Stats
og Norges Pattedyr“. Et Priiskrift. Udgivet af S. Zahle.
Kjøbenhavn 1834. Side 93. I begge disse Skrifter findes
Afbildninger af flere Arter Rottesælder.

I de fleste Tilfælde ville vist Gifter eller andre lignende
tilraadede Midler ikke stifte stor Nytte, og ere tilmed ofte
forbundne med stor Fare, naar de ikke omgaaes med Forsig-
tighed. I Viborgs Skrift anføres imidlertid flere saadanne
Midler.

II.

(Efter det Kong. Landhuusholdningselskabs Hædsberetning for 1860).

I Foraaret 1860 lod Selskabet hidbringe fra Skotland et Par
Jldere (ferrets) og et Par Rottesunde (terriers), ved en Landvæsen-
lærling, der havde gjort sig bekendt med Benyttelsen af disse
Dyr, — for at praktiske Forsøg kunde heri Landet blive foretagne
med Rottesfangst paa den i Storbritannien sædvanlige Maade.
Efter Omhandling med ovennævnte Landbosforening, bleve disse
Dyr midlertidigt overladte en Huusmand i Randerseggen,
der, efterat være bleven oplært i Brugen af dem, paa
forskjellige Steder med Held har øvet Rottesfangst. Det
er derhos overdraget denne Forening, at tage Bestemmelse
om Dyrenes videre Anvendelse til Diemedets bedst mulige
Opnaaelse. Iøvrigt har Selskabet gjort de fornødne Skridt
til at erholde nogle flere af de omhandlede Dyr indforskræve,
fornemmelig for Afkommets Skyld, og til eventuel Benyttelse
ogsaa i Landets andre Egne. Da desuden Hr. Etatsraad
Teesdorpf og flere have forskaffet sig lignende Dyr, er det at

vente, at deres Anvendelse til Rottefangst efterhaanden vil udbrede sig hertillands, og nedenstaaende veiledende Bemærkninger i denne Henseende optages derfor her.

III.

Rottehundens og Frittens Benyttelse til Rottefangst.

(Efter en Meddelelse til Landhuush.-Selskabet).

Disse Dyr have i Skotland i længere Tid med Fordeel været anvendte til Jagt efter Rotter og Kaniner, hvorimod de hertillands kun have været lidet kjendte, navnlig hvad Fritten angaaer. — For imidlertid ogsaa at tilvende vort Land Nyttens af disse Dyrs Anvendelse til ovennævnte Brug, foranstaltede det Kongelige Landhuusholdningselskab i Aaret 1860 Indkjøbet af 2 Rottehunde og 2 Fritter, hvilke bleve overgivne til Landbosforeningen for den nordøstlige Deel af Randers Amt, der finder sig meget tilfreds med Resultatet af deres Anvendelse.

I Skotland har man 3 Slags af ovennævnte Hunderace, nemlig: den glathaarede, den skotske og Skye-Rottehunden (terrier). Af disse er Skye-Rottehunden især bekjendt for sin Glubstthed og anvendes paa Hebriderne meget til Odderjagten, og til denne Race hører den her til Landet forte Hanhund. I Skotland anseer man imidlertid en Blanding af Skye-Racen med den skotske som bedst egnet til Rottejagten, og derfor er den hertil forte Tævehund ogsaa valgt af denne Race. Angaaende deres Afrettelse bemærkes blot, at de maae vænnes til at see Fritten komme frem af en Rottegang uden at angribe denne; derimod lærer deres egen Natur dem at snappe Rotterne, uden at nogen Dressur dertil behøves. Med Hensyn til deres Opdræt ere heller ingen Vanskeligheder forbundne. Ved Fritterne (ferrets, — en Art Ildere) derimod er der noget mere at iagttage. De kunne for Størstedelen

opfødes med sød Mælk og Grød; dog er det nødvendigt, at de engang imellem faae noget ferst Kjød. Fra den Tid, da Ungerne ikke længere behøve Moderens Dye, og indtil de omtrent ere udbøgne, maae de ikke faae for rigelig Næring, da de ellers let kunne opnaae en Størrelse, som gjør dem uskikkede til at gaae i Rottegangene. — En Fritte kan paa een Gang bringe 10—12 Unger til Verden; men flere end 6—7 formaaer den ikke at føde. Ofte er det Tilfældet, at de nyfødte Unger besværes med Lopper, hvilket man med Omhyggelighed maa søge at befrie dem fra, da de ellers let kunne gaae tilgrunde. Det letteste Middel mod dette Udsi er Snuustobak, som man stroer ganske tyndt ned af Ryggen paa Ungerne. Af Naturen ere Fritterne meget bidse, og derfor maa man fra deres tidligste Ungdom af jevnlig tage dem frem og fjæle for dem, for at vænne dem af med at bide.

Ved Rottejagten benyttes Fritterne til at gaae ind i Rotternes Gange for at udjage disse. Hundene posteres derimod saaledes, at de kunne snappe Rotterne, saasnart de komme frem. Undertiden skeer det, at en Fritte kan fange en Rotte i dennes Gange, og da kommer den først frem efter at have fortæret samme. Naar dette er passeret med en Fritte, da pleier man at lægge den en Mundkurv paa, der er dannet af en Staaltraad; thi har en Fritte først eengang fanget en Rotte i dens Hul og fortæret den, da bliver den saa begjærlig efter Rottekjød, at hver Gang den bruges, vil den stræbe efter at naae samme Maal, og bliver saaledes uskikket til Jagten, hvis man ikke forhindrer den deraf paa ovennævnte Maade. Af samme Grund maa man heller aldrig fødre Fritterne med Rottekjød. — Saalænge det ovenfor omtalte Tilfælde ikke er indtraadt, bør Mundkurven ikke anvendes, da det undertiden skeer, at en stor Rotte sætter sig til Modværg, og Fritten vilde jo da være ude af Stand til at forsvare sig.